

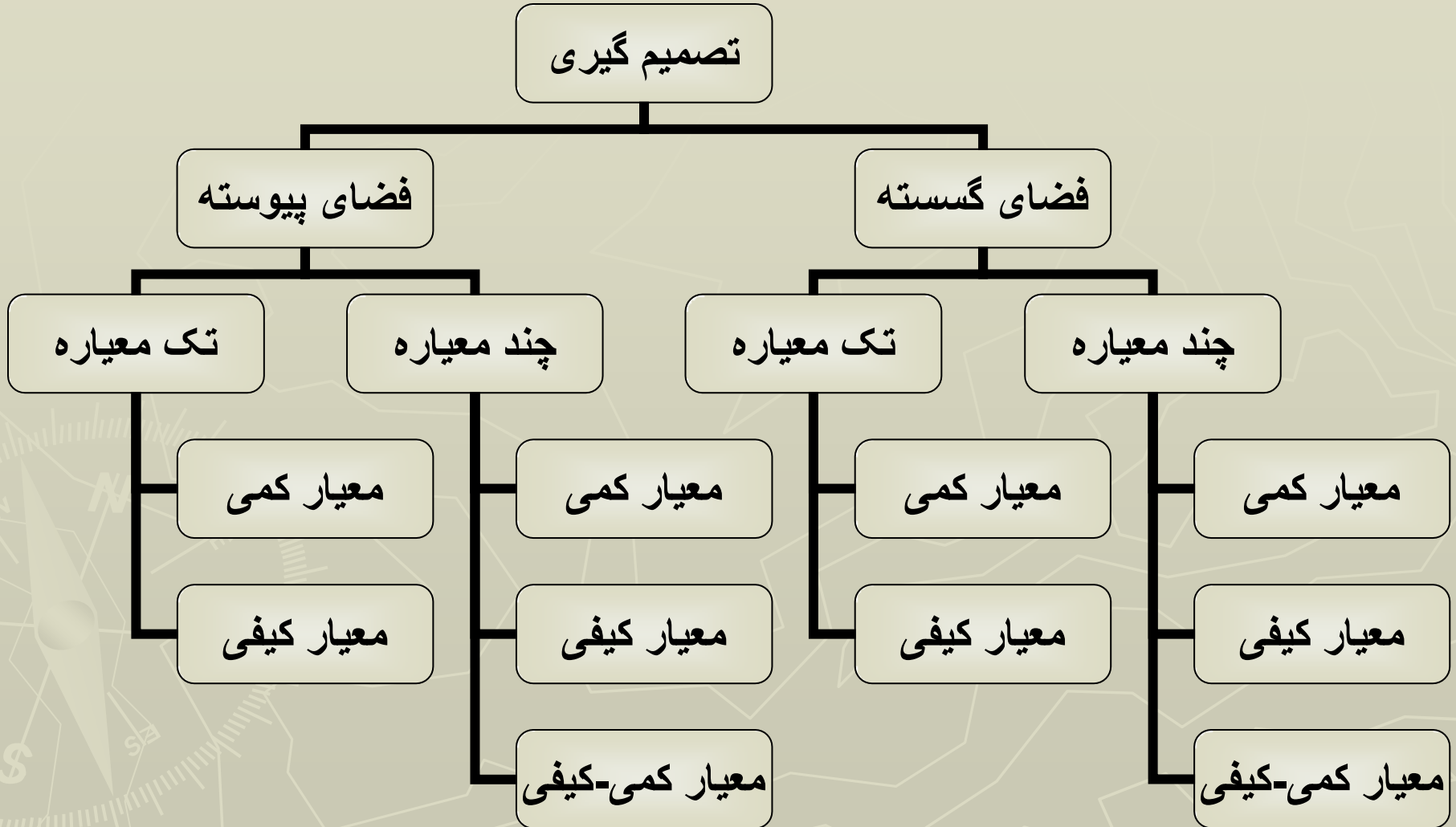
AHP

فرایند تحلیل سلسله مراتبی

پیشگفتار

یکی از کارآمدترین تکنیک‌های تصمیم‌گیری فرایند تحلیل سلسله مراتبی (Analytical Hierarchy process-AHP) که اولین بار توسط توماس ال ساعتی در 1980 مطرح شد. که بر اساس مقایسه‌های زوجی بنا نهاده شده و امکان بررسی سناریوهای مختلف را به مدیران می‌دهد.

انواع حالت های تصمیم گیری

اصول فرایند تحلیل سلسله مراتبی

اصل ۱. شرط معکوسی (Reciprocal Condition)

اصل ۲. همگنی (Homogeneity)

اصل ۳. وابستگی (Dependency)

اصل ۴. انتظارات (Expectation)

شرط معکوسی

اگر ترجیح عنصر A بر عنصر B برابر n باشد ترجیح عنصر B بر عنصر A برابر $1/n$ خواهد بود.

همگنی

عنصر A با عنصر B باید همگن و قابل قیاس باشند. به بیان دیگر برتری عنصر A بر عنصر B نمی تواند بی نهایت یا صفر باشد.

وابستگی

هر عنصر سلسله مراتبی به عنصر سطح بالاتر خود می تواند وابسته باشد و به صورت خطی این وابستگی تا بالاترین سطح می تواند ادامه داشته باشد.

انتظارات

هر گاه تغییر در ساختمان سلسله مراتبی رخ دهد پروسه ارزیابی باید مجدداً انجام گیرد.

فرایند تحلیل سلسله مراتبی در یک نگاه

▶ ساخت سلسله مراتبی

▶ مقایسه های زوجی

▶ ترکیب وزن‌ها

▶ تحلیل حساسیت

▶ روش رتبه بندی

مثال

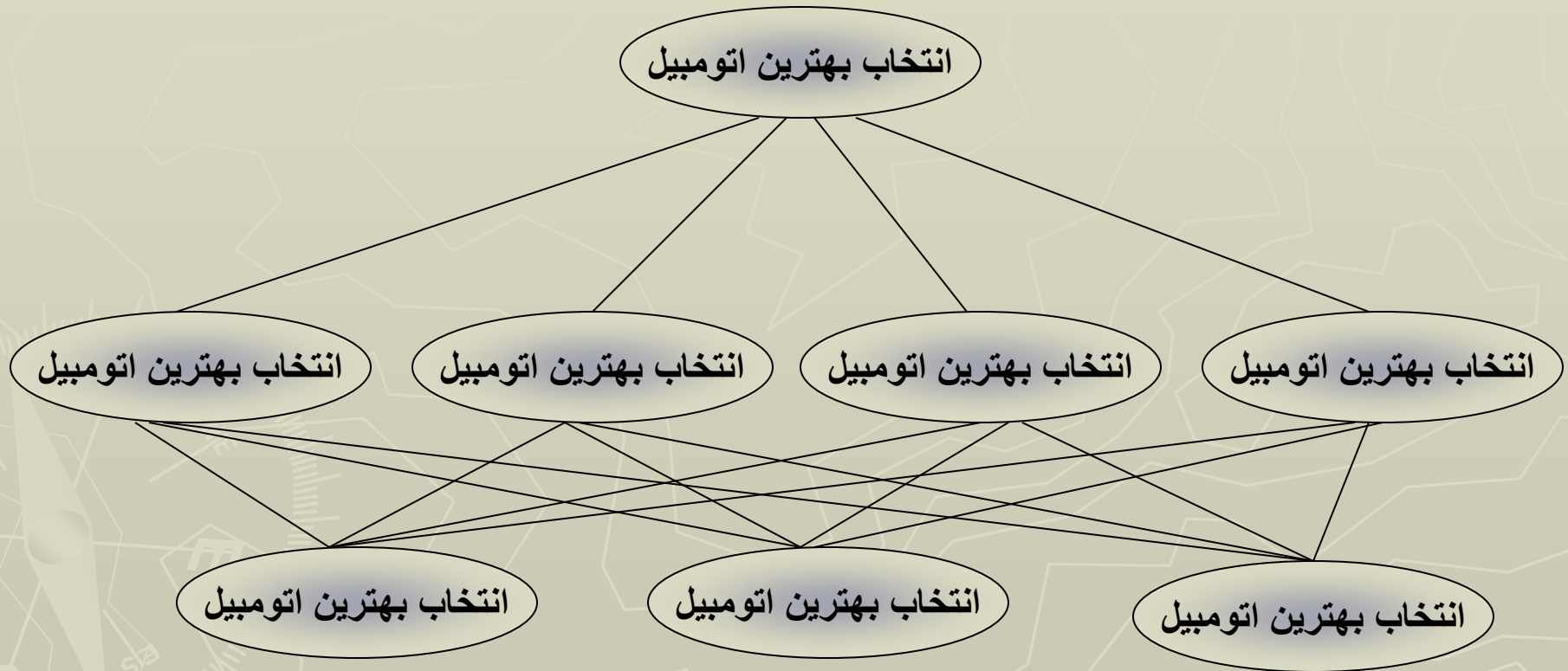
تصور کنید که از بین سه اتومبیل A, B, C یکی را انتخاب کنیم چهار معیار: راحتی ، قیمت ، مصرف سوخت، مدل مطرح می باشد. حل این مثال را طی قدمهای زیر تشریح می کنیم:

ساختن سلسله مراتبی

محاسبه وزن

سازگاری سیستم

ساختن سلسله مراتبی

محاسبه وزن

مقدار عددی	ترجیحات (قضاوت شفاهی)	
۹	Extremely preferred	کاملاً مرجح یا کاملاً مهم تر یا کاملاً مطلوب تر
۷	Very strongly preferred	ترجیح با اهمیت یا مطلوبیت خیلی قوی
۵	Strongly preferred	ترجیح با اهمیت یا مطلوبیت قوی
۳	Moderately preferred	کمی مرجح یا کمی مهم تر یا کمی مطلوب تر
۱	Equally preferred	ترجیح یا اهمیت یا مطلوبیت یکسان
۸،۶،۴،۲		ترجیحات بین فواصل قوی

محاسبه وزن نسبی اتومبیل ها از نظر راحتی

	اتومبیل A	اتومبیل B	اتومبیل C
اتومبیل A	1	2	8
اتومبیل B	$1/2$	1	6
اتومبیل C	$1/8$	$1/6$	1

قدم اول: مقادیر هر یک از ستون ها را با هم جمع می کنیم.

	اتومبیل A	اتومبیل B	اتومبیل C
اتومبیل A	1	2	8
اتومبیل B	$1/2$	1	6
اتومبیل C	$1/8$	$1/6$	1
جمع هر ستون	$13/8$	$19/6$	15

قدم دوم: تقسیم هر عنصر از ماتریس به جمع کل ستون همان عنصر
(نرمالایز کردن)

	اتومبیل A	اتومبیل B	اتومبیل C
اتومبیل A	8/13	12/19	8/15
اتومبیل B	4/13	6/19	6/15
اتومبیل C	1/13	1/19	1/15

قدم سوم : محاسبه متوسط عناصر در هر سطر

	اتومبیل A	اتومبیل B	اتومبیل C	متوسط سطر
اتومبیل A	0.615	0.631	0.533	0.593
اتومبیل B	0.308	0.316	0.400	0.341
اتومبیل C	0.077	0.053	0.067	0.066
جمع کل	1	1	1	1

ماتریس مقایسه زوجی برای سه اتمبیل نسبت به قیمت

	A اتمبیل	B اتمبیل	C اتمبیل
A اتمبیل	1	1/3	1/4
B اتمبیل	3	1	1/2
C اتمبیل	4	2	1

ماتریس مقایسه زوجی برای سه اتموبیل نسبت به مصرف

	A اتموبیل	B اتموبیل	C اتموبیل
A اتموبیل	1	1/4	1/6
B اتموبیل	4	1	1/3
C اتموبیل	6	3	1

ماتریس مقایسه زوجی برای سه اتمبیل نسبت به مدل

	اتمبیل A	اتمبیل B	اتمبیل C
اتمبیل A	1	4	4
اتمبیل B	3	1	7
اتمبیل C	1/4	1/7	1

وزن اتومبیل ها برای معیار های قیمت، مصرف و مدل

	قیمت	مصرف	مدل
A اتومبیل	0.123	0.087	0.265
B اتومبیل	0.320	0.274	0.655
C اتومبیل	0.557	0.639	0.080

ماتریس مقایسه زوجی معیارها

	قیمت	مصرف	راحتی	مدل
قیمت	1	3	2	2
مصرف	1/3	1	1/4	1/4
راحتی	1/2	4	1	1/2
مدل	1/2	4	2	1

وزن هر یک از معیارها

0.398

قیمت

0.085

مصرف

0.218

راحتی

0.299

مدل

وزن اتومبیل ها نسبت به معیارها

	مدل	راحتی	مصرف	قیمت
A اتومبیل	0.265	0.593	0.087	0.123
B اتومبیل	0.655	0.341	0.274	0.320
C اتومبیل	0.080	0.066	0.639	0.557

محاسبه وزن نهائی اتومبیل

A وزن نهائی اتومبیل

$$0.398*0.123+0.085*0.087+0.218*0.593+0.299*0.265=0.265$$

B وزن نهائی اتومبیل

$$0.398*0.320+0.085*0.274+0.218*0.341+0.299*0.655=0.421$$

C وزن نهائی اتومبیل

$$0.398*0.557+0.085*0.639+0.218*0.066+0.299*0.080=0.314$$

اولویت نهائی اتومبیل ها

وزن	اتومبیل	اولویت
0.431	B	1
0.314	C	2
0.265	A	3

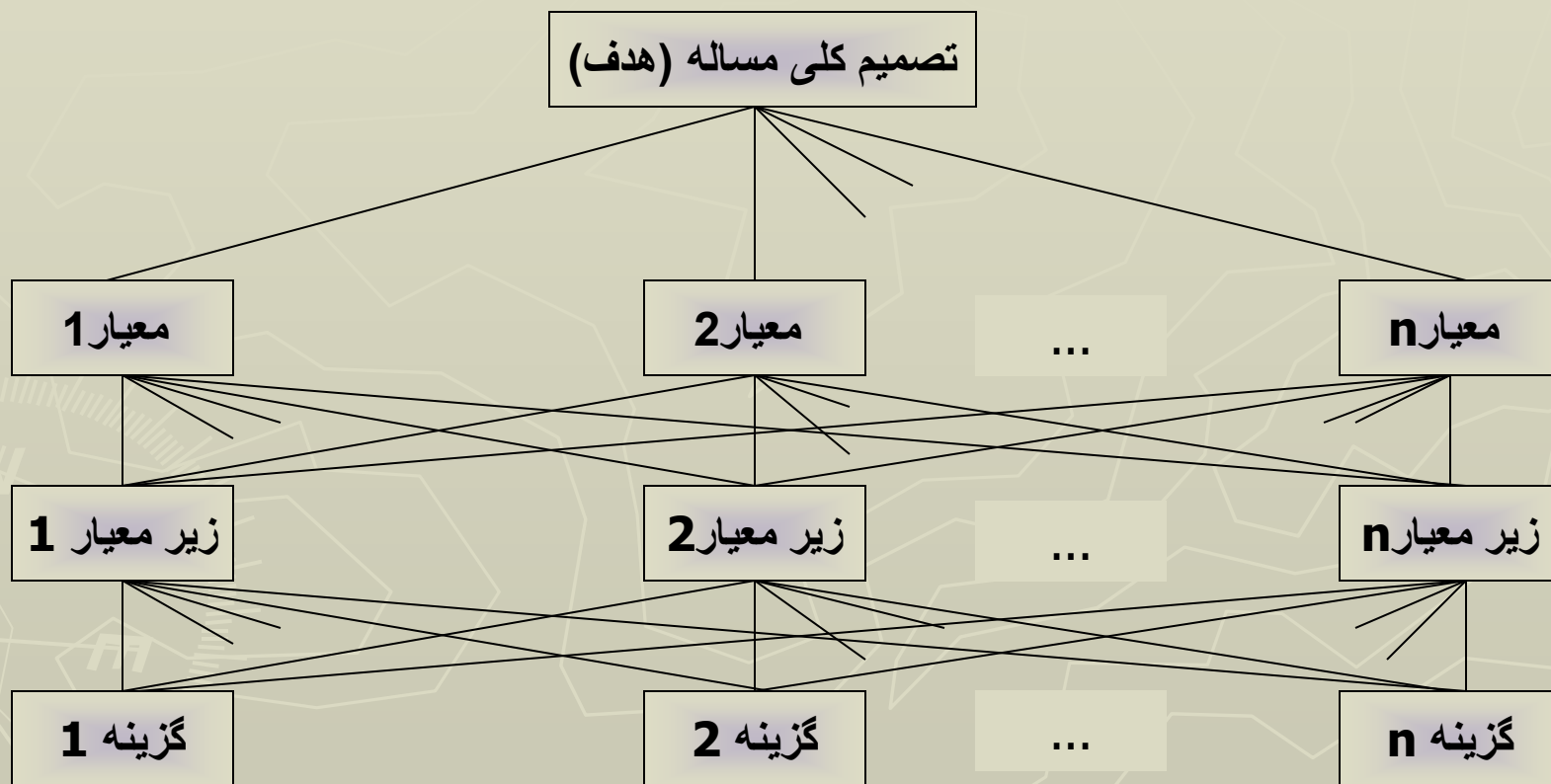
ساختن سلسله مراتبی

سلسله مراتبی یک نمایش گرافیکی از مساله پیچیده واقعی می باشد که در راس آن هدف کلی مساله و در سطوح بعدی معیارها و گزینه ها قرار دارند ، هر چند یک قاعده ثابت و قطعی برای رسم سلسله مراتبی وجود ندارد . سلسله مراتبی ممکن است به یکی از صورت های زیر باشد :

هدف _ معیارها _ زیر معیارها _ گزینه ها

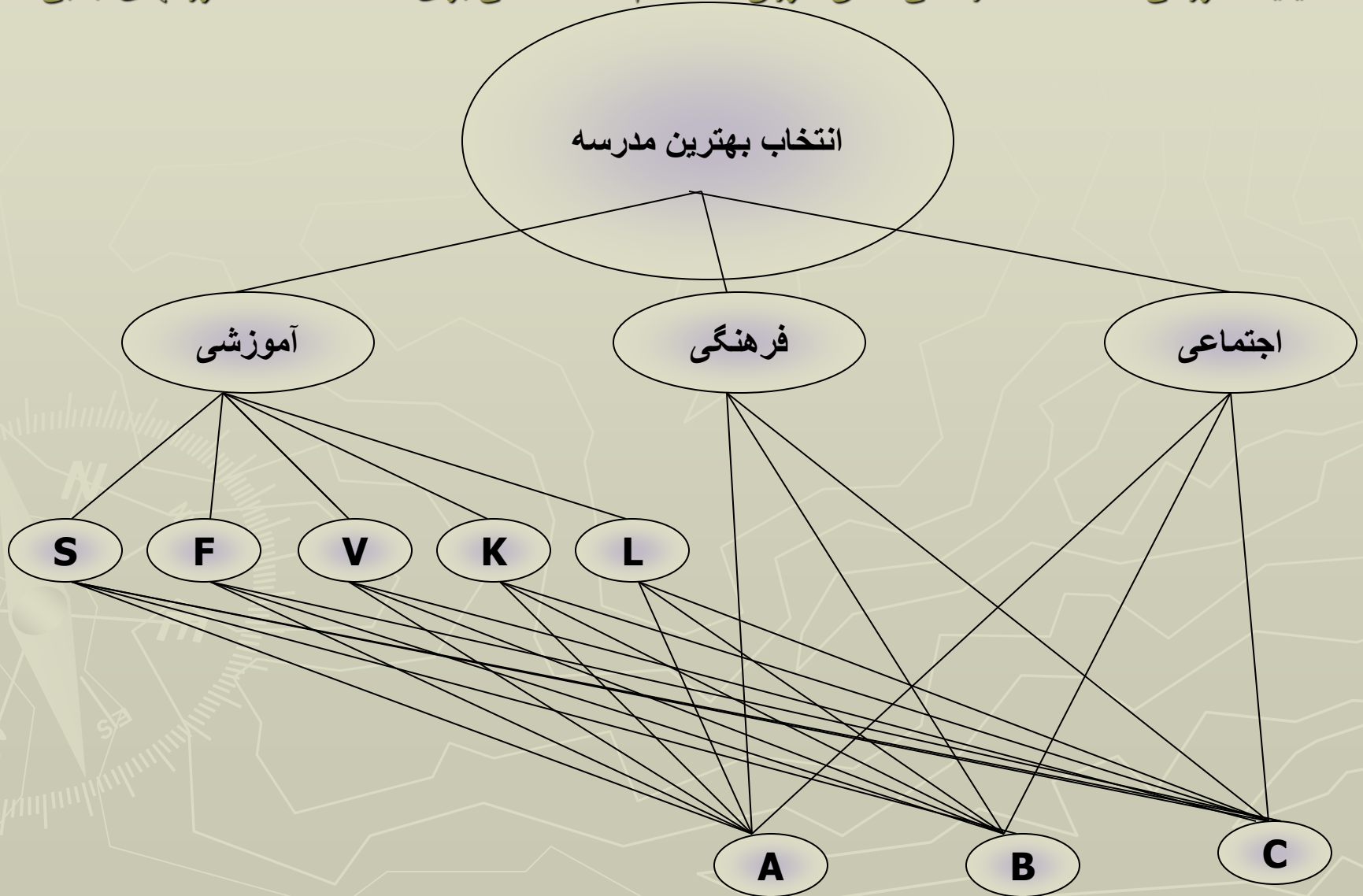
هدف _ معیارها _ عوامل _ زیر عوامل _ گزینه ها

یک نمونه کلی از ساختمان سلسله مراتبی

سلسله مراتبی انتخاب یک مدرسه

S: کیفیت آموزشی   F: استاندارد کلی دانش آموزان   V: نظم   K: آمادگی برای دانشگاه   L: آموزشهای جانبی

محاسبه وزن در فرایند تحلیل سلسله مراتبی

محاسبه وزن در فرایند تحلیل سلسله مراتبی در دو قسمت جداگانه زیر مورد بحث قرار می گیرد:

- وزن نسبی (local priority)
- وزن نهایی (overall priority)

THE END

